Asztronómiai óra - II. Miksa császár órája

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	19822
Alkotó:	Emmoser, Gerhardt (1556 előtt - 1584)
Készítés ideje:	1566
Készítés helye:	Augsburg
Jelzés:	a hátlapján, a két kisebb számlap között: GERHRT EMMOSER VHRMACHER IN AUGSPURG F [ECIT] A [NNO] 1566
Anyag:	aranyozott réz; ezüst
Technika:	ezüst díszítmény; maratott; öntött; vésett díszítés
Méretek:	magasság: 49 cm szélesség: 29,5 cm mélység: 23,5 cm

A 16. század közepétől az európai uralkodók jelentős támogatásban részesítették a csillagászattal, geometriával, matematikával foglalkozó tudósokat. Így volt ez a bécsi császári udvarban is, ahol II. Miksa császár (1527-1576) fokozott érdeklődéssel kísérte udvari csillagásza, Philipp Imser tevékenységét. Az ő számításai és útmutatásai alapján, minden bizonnyal a császár megrendelésére készült az itt bemutatott kiemelkedő kvalitású asztronómiai óra, amely e tárgytípus egyik – európai viszonylatban is – legjelentősebb fennmaradt emléke.

Amint azt az óraház hátoldalán olvasható szignatúra is mutatja, az órát Gerhardt Emmoser augsburgi óraműves készítette 1566-ban, aki ugyanebben az évben áttelepült Bécsbe, ahol haláláig a császári udvar órásmestereként (*Hof- und Kammeruhrmacher*) szolgált. 1579-ben II. Rudolf számára, a Kunstkammer díszeként egy óraszerkezettel ellátott éggömböt készített, melyet ma a Metropolitan Museum őriz (ld. itt)

Az orsós gátszerkezetű, ingaszabályozós időmérő szerkezet az elő- és hátoldalán három-három *cadran*, azaz számlap helyezkedik el, melyek az órák, napok, hetek és hónapok múlását, az akkor ismert égitestek pályáját, mozgását, a holdfázisok változásait, s a csillagképek konstellációit is jelzik. Az óra ily módon kalendáriumként is szolgál. A hasáb alakú óraház oldallapjain Kelet- és Nyugat-Európa maratott megmunkálású térképe kapott helyet.

Hasonló felépítésű, manierista stílusú asztronómiai órát készített 1564-ben Jeremias Metzger augsburgi órásmester, feltehetően II. Ferdinánd tiroli főherceg számára, amely ma bécsi Kunsthistorisches Museum gyűjteményében található (ld itt)

Az egykor a bécsi udvari gyűjteményben őrzött órát Mária Terézia ajándékozta Batthyány Károly József (1698–1772) tábornagynak. Tőle Batthyány József prímáshoz, majd Baernkopf Ignác (1741-1809) esztergomi kanonokhoz került, aki 1807 körül a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozta.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 29. (Békési Éva)
- Recht Roland, Périer-d' Leteren Catheline, Griener Pascal: *The Grand Atelier. Pathways of Art in Europe, 5th - 18th centuries*. Palais des Beaux-Arts, Brussels, Brussels, 2007. - 312., Nr. XI.27.
- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 138. (Rákossy Anna)
- Szerk.: Kőszeghy Péter: *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor*. Balassi Kiadó, Budapest, 2003 - 2014. - &
- Bahlcke Joachim, Dudeck Volker: *Welt - Macht - Geist. Das Habsburg und die Oberlausitz 1526-1635*. Dr. Gunter Oettel, Zittau, 2002. - Nr. B67
- Békési Éva: *Az idő hangja. Különleges óraszerkezetek*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2002. - p. 39.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Fejős Zoltán: Az órák. *Időképek*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 2001. - Nr. 20. (Csupor István)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - fém 61.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 247.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 191. (Szilágyi András)
- Szerk.: Voit Pál: Régi órák. *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - 5. kép (Szilágyi András)
- szerző: Mayr Otto, Maurice Klaus: Die Finanzierung einer Uhr. *Die Welt als Uhr*. Bayerisches Nationalmuseum, München, 1980. - p. 113-115. (Chandler B., Vincent C.)
- szerző: Maurice Klaus: *Die deutsche Räderuhr. I-II*. München, 1976. - 156. a-b képek
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 108.
- Somogyi Árpád: *Ötvösművek, ékszerek és az Esterházy kincs. Kiállítás az Iparművészeti Múzeumban*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1963. - 8. kép
- szerző: Somogyi Árpád: *Régi órások művészete*. Múzeumok Központi Propaganda Irodája, Budapest, 1961. - és 5. kép
- Neumann Erwin: Die Tischuhr des Jeremias Metzker von 1564 und ihre nächsten Verwandten. *Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen in Wien*, 57. (1961). 1961. - 129. kép
- Zinner Ernst: *Deutsche und niederländische astronomische Instrumente des 11.–18. Jahrhunderts*. München, 1956. - p. 304.
- szerző: Baillie Granville Hugh: *Watchmaker and clockmakers of the World*. London, 1951. - p. 100.
- Szerk.: Voit Pál, Csernyánszky Mária: *Az Iparművészeti Múzeum mesterművei. 1896-1946*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1946. - p. 9.
- Bassermann-Jordan Ernst von: Die Uhr des Augsburgers Gerhard Emmoser für Kaiser Maximilian II. 1566. *Die Uhrmacher-Woche*, 35. évf. (1928). 1928. - p. 847.
- Kubinyi Péter: *Cimeliotheca Musei nationalis Hungarici, sive catalogus historico-criticus antiquitatum, raritatum, et pretiosorum*. Buda, 1825. - Nr. 61

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum